

PREOCUPĂRILE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR CONTABIL NAȚIONAL ÎN CONTEXTUL SUSTENABILITĂȚII ȘI INTELIGENȚEI ARTIFICIALE

CONCERNS OF THE NATIONAL HIGHER ACCOUNTING EDUCATION IN THE CONTEXT OF SUSTAINABILITY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE

CZU: [378:657](478):004.8

DOI: <https://doi.org/10.53486/isc2025.11>

BÎRCĂ Aliona

Academy of Economic Studies of Moldova, Institute of Agricultural Economics, Romania, aliona.birca@ase.md

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9365-7639>

TĂNASE Gabriela Lidia

Bucharest University of Economic Studies, Romania, gabriela.tanase@cig.ase.ro

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5713-8022>

Abstract. The philosophy of accounting is changing as a result of new international regulations introduced in response to the negative effects of global warming. The position of specialist researchers is becoming increasingly important, as they must take into account the updating of accounting education and the optimization of accounting policies at entity level. Within this scientific approach, sustainable development and artificial intelligence have been the cornerstones in the search for solutions to improve financial and managerial accounting. Finally, it has been demonstrated that sustainable corporate governance policies developed on the basis of short-, medium-, and long-term objectives and risks are the basic support for ensuring sustainable accounting.

Keywords: sustainable accounting, artificial intelligence

JEL Classifications: M14, M41, Q56

Introducere. Încălzirea globală afectează și acele domenii care nu au tangențe directe cu mediul. Contabilitatea face parte din această zonă și trebuie să conștientizeze gravitatea problemei care nu trebuie să fie lăsată pentru ziua de mâine. Studiul acestei probleme îl realizăm din perspectiva contabilului practician și al educației contabile. În acest sens, contabilității îi revine un rol important în demersul de implementare a reglementărilor la nivel de entitate. Mai mult decât atât, impactul inteligenței artificiale și a dezvoltării tehnologice asupra profesiei și educației contabile nu trebuie ignorat.

Perspectiva financiar-contabilă a sustenabilității. Dezvoltarea sustenabilă se asociază, din ce în ce mai mult, cu cele trei caracteristici emblematice care se regăsesc în rapoartele de sustenabilitate și anume: guvernanta, mediu și social. Însă pentru un studiu orientat spre educația contabilă, inițiem demersul științific prin analiza definiției dezvoltării sustenabile din raportul Brundtland (1987) „Viitorul nostru comun” al Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare unde se precizează drept o: „dezvoltarea care satisface nevoile prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”. După cum se observă, afirmația de mai sus oglindește sustenabilitatea printr-o sferă de cuprindere mai mare și vizează atât studentul ca persoană fizică, cât și entitatea în calitate de persoană juridică și de titular al performanțelor durabile.

IFRS S1 „Dispoziții generale pentru prezentarea informațiilor financiare cu privire la sustenabilitate” ghidează lucrările entităților la pregătirea, întocmirea și raportarea informațiilor financiare cu privire la sustenabilitate. Informațiile sunt necesare utilizatorilor în luarea deciziilor cu privire la alocarea resurselor entității. Acest standard poate fi aplicat și de entitățile care nu întocmesc situațiile

financiare în baza standardelor de contabilitate IFRS. Recomandările standardului IFRS S1, cu excepția cazurilor în care un alt standard IFRS prevede stipulații în acest sens, se referă la următoarele informații cu privire la *riscurile și oportunitățile legate de sustenabilitate: guvernanta, strategie, gestionarea riscurilor, parametri și obiective*.

În continuare investigației reglementative a fenomenului sustenabilității, analizăm ultima ediție a Principiilor OECD de Guvernanta Corporativă (2023). Principiul al VI-lea denumit *sustenabilitate și reziliență* prevede următoarele: *cadrul de guvernanta corporativă ar trebui să ofere stimulente companiilor și investitorilor acestora să ia decizii și să își gestioneze riscurile, într-un mod care să contribuie la sustenabilitatea și reziliența corporației*. Astfel, sustenabilitatea este însoțită de riscuri și guvernanta corporativă, iar *reziliență* este un termen mai nou și presupune, potrivit DEX, *capacitatea de a reveni la normalitate după suferirea unui șoc emoțional sau economic*. Totodată, după cum rezultă din conținutul IFRS S1, *reziliența* se referă la riscurile și oportunitățile strategiilor entității. În cele din urmă apreciem că sustenabilitatea este un element al guvernantei corporative ce se regăsește în strategiile de dezvoltare, însă abordarea pragmatică are drept obiectiv principal gestiunea riscurilor și oportunităților. În aceste condiții ne punem întrebarea:

- Care este poziția sau contribuția contabilității în limitarea cauzelor încălzirii globale/decarbonizare/? În căutarea soluțiilor, perindăm prin cele două laturi ale contabilității în scopul integrării celor mai adecvate instrumente ale dezvoltării sustenabile și inteligenței artificiale.

Dilemele contabilității – între sustenabilitate și inteligența artificială. Atribuțiile contabilității sunt complexe cu valoare sistemică, iar punctul de reper sunt politicile contabile, riscurile și în cele din urmă performanțele societale ale entității. Formarea profesiei contabile are un rol important prin implicarea directă a contabilului în luarea deciziilor, furnizarea informației financiar-contabile adaptată în funcție de natura deciziei ce urmează a fi luată. Perspectiva contabilității sustenabile vizează aceleași concepte pentru ambele laturi. Totuși, contabilitatea financiară este susceptibilă în mod direct riscului de reglementare, iar pentru prevenirea acestuia entitățile trebuie să-și ajusteze, în permanență activitatea, în funcție de noile condiții ale pieței. Contabilitatea managerială contribuie în mod direct la reducerea decarbonizării atmosferei prin planul de tranziție climatică pe termen scurt, mediu și lung și strategii privind conservarea biodiversității, utilizarea resurselor și economia circulară.

Educația contabilă în corelație cu sustenabilitatea afacerii și inteligența artificială. Datorită faptului că viitorii profesioniști contabili vor fi cei care vor îndruma stabilirea practicilor sustenabile ale entităților economice, Wahyudi et al. (2024) [14] consideră că integrarea principiilor sustenabilității în educația contabilă este o necesitate, promovând actualizarea programelor educaționale și colaborarea interdisciplinară. Khan (2011) [9] consideră că educația în domeniul sustenabilității trebuie revizuită și plasată pe un loc central, separat de cursurile tradiționale de contabilitate, pentru că atât industria cât și entitățile economice se așteaptă ca viitorii absolvenți să fie educați în această ramură, să gândească independent și să facă față provocărilor de pe piața muncii. Gusc & van Veen-Dirks (2017) [6] consideră că prin integrarea sustenabilității în programele educaționale, studenții devin conștienți și înțeleg mai bine probleme legate de sustenabilitate. Mai mult decât atât, autorii consideră că un rol important în îmbunătățirea practicilor sustenabile din cadrul organizațiilor economice este deținut de către contabilitatea managerială. Cu toate acestea, integrarea în educația contabilă a practicilor sustenabile nu este ușor de realizat. Sharma & Kelly (2015) [10] aduc în discuție responsabilitatea cadrelor didactice și dificultatea misiunii pe care o au în formarea viitorilor profesioniștilor contabili ca indivizi conștienți de importanța sustenabilității, precum și responsabilitatea contabililor în adoptarea unor decizii care vor avea un impact asupra mediului și de care trebuie să fie pe deplin

conștienți. În schimb, Kelly & Alam (2009) [8] au o abordare mai puțin întâlnită în literatura de specialitate. Aceștia consideră că mediul academic și profesional nu pot decide și apoi impune prin predare trecerea către o abordare sustenabilă. Din contră, aceștia ar trebui să încurajeze studenții să recunoască ce înseamnă o viață bună și să aleagă singuri, în mod conștient, abordarea sustenabilă.

Literatura de specialitate analizează de asemenea și legătura dintre educația contabilă și inteligența artificială. Ibrahim (2025) [7] aduce în discuție beneficiile pe care inteligența artificială le poate oferi profesiei contabile printre care se numără: automatizarea proceselor, eficientizarea operațiilor, prevenirea fraudelor, îmbunătățirea preciziei raportărilor și a conformității cu prevederile legale. Însă utilizarea inteligenței artificiale și obținerea acestor beneficii este strâns legată în opinia autorului de perspectivele educaționale privind IA. Silva et al. (2025) [11] consideră că, în contextul evoluției tehnologice rapide, a automatizării și dezvoltării inteligenței artificiale (IA)- ce redefinesc atât practica cât și profesia contabilă, și educația în domeniul contabilității trebuie să se schimbe pentru a putea reflecta realitatea și a fi în concordanță cu noile condiții și cerințe ce se vor impune profesioniștilor contabili. Mai mult decât atât, în opinia lui Brabete et al. (2024) [5], apariția noilor tehnologii și a inteligenței artificiale redefinesc rolul și statutul contabililor în cadrul societăților economice, precum și competențele pe care aceștia trebuie să le dețină în conformitate cu cerințele pieței muncii. În acest context, autorii consideră că universitățile ocupă un loc central în re proiectarea procesului educațional și actualizarea curriculumului în domeniul contabilității. În opinia lor însă, pentru actualizarea cu succes a programelor educaționale, se cere o strânsă colaborare între universități, organisme profesionale și mediul de afaceri. Adaptarea tehnicilor de predare de către profesori și actualizarea planurilor de învățământ din domeniul contabilității pentru a asigura absolvenților competențele și abilitățile necesare în domeniul IA este o idee susținută și de către Tandiono (2023) [13]. Stroparo & Lemos (n.d) [12] merg mai departe și aduc în prim plan modul în care tehnologia și inteligența artificială pot fi folosite/incorporate în procesul educațional, contribuind la personalizarea procesului de învățare, automatizarea sarcinilor repetitive sau de rutină, simplificarea unor sarcini precum calculul costurilor, analiza datelor și situațiilor financiare și nu numai. Se consideră că astfel, viitorii profesioniști contabili vor fi mai bine pregătiți pentru cerințele și realitatea pieței muncii. Al-Hazaima et al. (2025) [4] susțin de asemenea ideea că utilizarea inteligenței artificiale personalizează oportunitățile de învățare, facilitând accesul la date în timp real.

Concluzii. Filozofia organizațională se modifică, dacă până nu demult reputația unei entități era judecată în funcție de mărimea profitului, satisfacția salariaților, a furnizorilor și a clienților etc., în prezent, aceste afirmații se pare că țin de domeniul trecutului, iar reputație înseamnă promovarea direcțiilor strategice privind dezvoltarea sustenabilă din perspectiva factorilor de mediu, sociali și de guvernanță (ESG). Contabilii în organizarea activității este necesar să implementeze politici de guvernanță corporativă sustenabilă din perspectiva obiectivelor și a riscurilor pe termen scurt, mediu și lung. Educația din domeniul contabil trebuie de asemenea să integreze principiile sustenabilității și să țină cont de evoluția tehnologică continuă pentru a asigura viitorilor profesioniști toate competențele și abilitățile necesare integrării cu succes pe piața muncii.

Referințe bibliografice:

1. Dezvoltare durabilă. EUR-Lex - Legislația UE. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:sustainable_development
2. IFRS S1 „Dispoziții generale pentru prezentarea informațiilor financiare cu privire la sustenabilitate”. Fundația IFRS. Disponibil: <https://www.ifrs.org>

3. Principiilor OECD de Guvernanță Corporativă (2023) G20. Disponibil: https://www.oecd.org/en/publications/g20-oecd-principles-of-corporate-governance-2023_ed750b30-en/full-report.html
4. Al-Hazaima, H., Alduneibat, K. A., Alhasnawi, M. Y., Alshdaifat, S. M., Hu, G., & Al-Shbiel, S. O. (2025). Exploring sustainability accounting education in the digital era with sustainability leadership as a moderating factor using a two-stage approach PLS-SEM-ANN. *Discover Sustainability*, 6(1), 600.
5. Brabete, V., Barbu, C. M., Cîrciumaru, D., Goagă, D., & Berceanu, D. (2024). Redesign of Accounting Education to Meet the Challenges of Artificial Intelligence—A Literature Review. *Amfiteatru Economic*, 26(65), 275-293.
6. Gusc, J., & van Veen-Dirks, P. (2017). Accounting for sustainability: an active learning assignment. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 18(3), 329-340.
7. Ibrahim, U. (2025). The Impact of Artificial Intelligence on Accounting Practices: An Academic Perspective. *BIG. D*, 2(1), 10-17.
8. Kelly, M., & Alam, M. (2009). Educating accounting students in the age of sustainability. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 3(4).
9. Khan, T. (2011). Sustainability accounting education: Scale, scope and a global need. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 7(4), 323.
10. Sharma, U., & Kelly, M. (2015). The changing role of accounting education and management control systems in the age of sustainability. *International Journal of Critical Accounting*, 7(3), 289-303.
11. Silva, R., Reis, F., Nunes, R., & Bernardo, C. (2025). Accounting education in the ai era: trends and insights from a bibliometric study. In *EDULEARN25 Proceedings* (pp. 10265-10275). IATED.
12. Stroparo, T. R., & Lemos, V. A. (n.d). Artificial intelligence and higher education in accounting: impacts, challenges and potentialities.
13. Tandiono, R. (2023). The impact of artificial intelligence on accounting education: A review of literature. In *E3S web of Conferences* (Vol. 426, p. 02016). EDP Sciences.
14. Wahyudi, I., Mahroji, M., & Anisa, T. D. M. (2024). Sustainability In Accounting Education: A New Approach For The 21st Century. *Prosiding Simposium Ilmiah Akuntansi*, 1127-1138.